

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

5. Постанова Верховного Суду у справі №750/5745/15-к від 19.11.2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86275852>.

Кузнєцова Валерія Юрївна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Симчук Анатолій Степанович,

старший викладач кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ

Обов'язок розпочати досудове розслідування виникає у слідчого та прокурора невідкладно з моменту звернення потерпілого з відповідною заявою. Подання потерпілим заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення виступає передумовою початку досудового розслідування [1, с. 596].

Заява потерпілого про вчинення кримінального правопорушення, як правило, є єдиним законним приводом для початку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Якщо потерпілим є неповнолітня особа або особа, яка визнана в установленому законом порядку недієздатною чи обмежено дієздатною, або яка через хворобу, фізичні або психічні вади чи з інших поважних причин не може сама подати заяву, її може подати його законний представник [2, с. 874].

Досліджуючи безпосередньо вимоги КПК України щодо того, як розпочинається кримінальне провадження у справах приватного обвинувачення, то позиція законодавця виглядає наступним чином:

1) потерпілий, згідно ч. 1 ст. 477 КПК України, повинен подати заяву про вчинення кримінального правопорушення;

2) така заява потерпілого повинна стосуватися виключно тих кримінально-караних діянь, перелік яких визначений п.1 ч. 1 ст. 477 КПК України;

3) потерпілий може звернутися із заявою про вчинення стосовно нього одного з цих кримінальних правопорушень протягом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, що прямо визначено ст. 478 КПК України.

Законодавець доволі прогресивно підійшов до нормативної регламентації процедури початку досудового розслідування. Адже однією нормою чітко розрізнено: 1) подача заяви про вчинення кримінального правопорушення «заявником»; 2) подача заяви про вчинення кримінального правопорушення «потерпілим». Про це, зокрема, відзначено в п. 2 ч. 5 ст. 214 КПК України: «До Єдиного реєстру досудових розслідувань вносяться відомості про ... прізвище, ім'я, по-батькові потерпілого або заявника» [3, 102, 103].

В окремих випадках у ході досудового розслідування може бути виявлено помилковість попередньої кваліфікації. Наприклад, коли провадження було розпочато без заяви потерпілого і діяння кваліфіковано як злочин публічного обвинувачення, хоча дійсна кваліфікація вказує на належність цього провадження до категорії приватного. Законодавчо це питання не врегульовано, що породжує кілька варіантів розвитку подій: 1) дізнавач, слідчий, прокурор закриває провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України, встановивши відсутність заяви потерпілого як приводу для внесення відомостей до ЄРДР; 2) дізнавач, слідчий, прокурор роз'яснює потерпілому особливості провадження у формі приватного обвинувачення, отримує відмову/згоду потерпілого, і як наслідок – дізнавач, слідчий, прокурор закриває провадження/продовжує провадження у формі приватного обвинувачення [4, с. 61].

На нашу думку, те що кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення має розпочатися лише на підставі заяви потерпілого, є певною перепоною для захисту прав та свобод окремих людей, які не подають таких заяв через певні обставини, не пов'язані зі здоров'ям громадян або їх можливостями, наприклад, залякування зі сторони особи, яка вчинила таке протиправне діяння. Оскільки потерпілий не подасть заяву, то й кривдник не буде покараний. Якщо ж

подивитись зі сторони, то складається враження, що в даному випадку таку заяву має подати представник потерпілого, але ж ми не можемо бути впевнені, що він знає про все що відбувається.

На нашу думку, варто доповнити абзац перший ст. 477 КПК України тим, що заяву може подавати не лише потерпілий, а також його законний представник, оскільки є випадки, коли потерпілий не може самостійно подати таку заяву і наслідками буде те, що правопорушника не буде покарано. Таким чином абзац перший зазначеної статті слід викласти в такій редакції: «Кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, дізнавачем, прокурором на підставі заяви потерпілого, його представника та/або законного представника, щодо кримінальних правопорушень, передбачених... ». Далі за текстом статті.

З метою подальшого удосконалення норм діючого КПК України, вважаємо за доцільне доповнити ст. 478 КПК України новою ч. 2, виклавши її в такій редакції : «2. У разі надходження заяви потерпілого, його представника та/або законного представника, щодо кримінальних правопорушень, передбачених ст. 477 КПК України, слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язанні в подальшому керуватися відповідно чч.1-7 ст. 214 КПК України».

Але й тут є певні недоліки, оскільки якщо правопорушником і є законний представник, то є ризики, що заяву про вчинене кримінальне правопорушення не подасть ніхто.

До того ж, варто зазначити, в яких випадках законний представник може подавати таку заяву. На нашу думку такими потерпілими є: по-перше, обмежено дієздатні або недієздатні особи; по-друге, неповнолітні особи; по-третє, будь-які інші постраждалі особи, які в міру тих чи інших причин не можуть самостійно подати заяву про вчинене щодо них кримінальне правопорушення.

Список використаних джерел

1. Біленко А. О. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 596–599. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(2\)_57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(2)_57).
2. Куц Д. Ф. Поняття та особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. *Молодий вчений*. 2018. № 11(2). С. 873–876. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11\(2\)_85](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_11(2)_85).

3. Власова Г. Початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення: постановка проблеми. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1. С. 101–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2015_1_23.

4. Особливі порядки кримінального провадження: підручник/ [О.В. Капліна, О.І. Марочкін, М.І. Демура та ін.]; за ред. О.В. Капліної; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. Право. 2024. 366 с.

Ліхолат Маргарита Олександрівна,
курсант навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ;

Ціпан Максим Ігорович,
курсант навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ;

Бабенко Аліна Вячеславівна,
курсант навчально-наукового інституту
поліцейської діяльності Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Іваницький Сергій Олександрович,
професор кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗНЯТТЯ ПОКАЗАНЬ ТЕХНІЧНИХ ПРИЛАДІВ, ЩО МАЮТЬ ФУНКЦІЇ ФОТО-, ВІДЕОЗАПИСУ, У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У 2022 році КПК України було доповнено статтею 245-1, яка суттєво полегшила роботу органів кримінального переслідування щодо збору доказів.

Вказана норма визначила, що зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають